

UCHWAŁA NR XLVIII/1060/22
RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 26 maja 2022 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za 2021 rok

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a), art. 12 pkt 4 oraz art. 92 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r. poz.528 ze zm.) i w związku z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447)

Rada Miasta Katowice
uchwala:

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z efektów pracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wyznaczonego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej za 2021 rok w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Maciej Biskupski

Załącznik do uchwały Nr XLVIII/1060/22
Rady Miasta Katowice
z dnia 26 maja 2022 r.

SPRAWOZDANIE
Z EFEKTÓW PRACY ORGANIZATORA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ
ZA 2021 ROK

Spis treści

I. Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2021 r. w Katowicach.....	3
II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	10
III. Koszt realizacji zadań organizatora pieczy zastępczej w 2021 r.	11
IV. Podsumowanie.....	12

I. Realizacja zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2021 roku w Katowicach.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona na podstawie art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447) przez starostę jednostka organizacyjna powiatu, wykonująca zadania systemu pieczy zastępczej.

Z dniem 1 stycznia 2012 r. Zarządzeniem nr 621/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. oraz zmieniającym je Zarządzeniem nr 1343/2013 z dnia 25 stycznia 2013 r., Prezydent Miasta Katowice wyznaczył Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy, do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in. przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach realizował zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w szczególności zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej wynikające z art. 76 ust. 4, takie jak:

1. Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Jednym z zadań powiatu w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej jest tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych i rodzin pomocowych. W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, przy wsparciu Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, przygotował kolejną edycję kampanii na rzecz rodzicielstwa zastępczego.

Celem efektywnej promocji rodzicielstwa zastępczego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zlecił firmie reklamowej zaprojektowanie gadżetów na podstawie zaproponowanej grafiki - tj. kubków ceramicznych, balonów, toreb typu non-woven oraz długopisów ekologicznych, które zostały częściowo rozdysponowane podczas akcji promocyjnych w 2021 roku.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach promował Rodzicielstwo Zastępcze podczas Pikniku Rodzinnego, który odbył się w dniu 31 lipca 2021 r. Organizatorem wydarzenia było Miasto Katowice. W trakcie Pikniku dystrybuowano ulotki promujące Rodzicielstwo Zastępcze pt. „Rodzina zastępcza – dom, który łączy” oraz poradniki pt. „10 pytań o rodzicielstwo zastępcze”.

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach kontynuował współpracę z Fundacją Czerwone Noski – Kłown w Szpitalu. Fundacja ma także doświadczenie w pracy z dziećmi z rodzin zastępczych. W ramach „Noskowej E-linii” organizowane były wirtualne spotkania dla wszystkich chętnych dzieci powyżej 3 roku życia. Dzięki współpracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach i w/w Fundacji w minionym okresie sprawozdawczym łącznie z akcji skorzystało 7 dzieci z katowickich rodzin zastępczych.

Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w 2021 r. stale dostępna była informacja dotycząca warunków, jakie należy spełnić, aby ubiegać się o ustanowienie rodziną zastępczą. Osoby odwiedzające stronę internetową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach mogły uzyskać podstawową wiedzę odnośnie procesu kwalifikacyjnego kandydatów na rodziny zastępcze, rodzajów rodzin zastępczych oraz świadczeń na rzecz rodzin zastępczych i dzieci w tych rodzinach umieszczonych.

W 2021 r. promocja rodzicielstwa zastępczego realizowana była poprzez reklamę w radiu, prasie, mediach społecznościowych, telewizji oraz poprzez ekspozycję reklamy na banerach i autobusach miejskich:

1. w okresie 01.09.2021r. - 20.10.2021 r. wyemitowano 300 razy 30-sekundowy spot promujący kampanię w TVP Katowice;
2. w okresie 01.09.2021 r. - 31.12.2021 r. na 3 banerach wielopowierzchniowych eksponowany był plakat promujący rodzicielstwo zastępcze. Banery zlokalizowane były na terenie miasta Katowice na ulicach: Warszawskiej, Powstańców oraz Szewskiej;
3. w okresie 01.09.2021 r. - 31.12.2021 r. na terenie Katowic oraz miast ościennych przemieszczały się 4 autobusy miejskie należące do PKM Katowice z reklamą promującą rodzicielstwo zastępcze;
4. od 02.09.2021 r. po terenie miasta Katowice przemieszczał się samochód służbowy należący do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, na którego drzwiach została naklejona reklama z grafiką promującą rodzicielstwo zastępcze.

W październikowym wydaniu informatora miejskiego pt. „Nasze Katowice” (nr 10) został zamieszczony artykuł dotyczący promocji rodzicielstwa zastępczego w Katowicach. W artykule czytelnicy mogli znaleźć

informacje o działaniach prowadzonych przez tutejszy Ośrodek wraz z danymi do kontaktu dla osób zainteresowanych byciem rodziną zastępczą.

W dniu 4 listopada 2021 r., w ramach promowania idei rodzicielstwa zastępczego, główny specjalista - psycholog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, wspólnie z dwójką zastępców dyrektora Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Katowicach wziął udział w nagraniu audycji radiowej Radia Katowice.

Dnia 28 grudnia 2021 r. główny specjalista - psycholog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach w TVP Katowice w programie Aktualności udzielił wypowiedzi na temat rodzicielstwa zastępczego i różnic pomiędzy instytucjonalną a rodzinną pieczą zastępczą.

W roku sprawozdawczym, dzięki współpracy z Uniwersytetem Śląskim w Katowicach, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach oraz Akademią Muzyczną im. Karola Szymanowskiego w Katowicach, promowano rodzicielstwo zastępcze poprzez dystrybucję plakatów.

Do wszystkich wyżej wymienionych podmiotów przekazano łącznie 70 plakatów. Ogółem w 2021 r. odnotowano 1 361 odsłon strony internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, w części dotyczącej rodzicielstwa zastępczego.

Liczba wykorzystanych druków reklamowych	12 szt. Poradnika dot. rodzicielstwa zastępczego 70 szt. plakatów 30 szt. ulotek promujących rodzicielstwo zastępcze
Liczba odsłon zakładki dot. rodzicielstwa zastępczego na stronie internetowej MOPS	1361
Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących zastępcze rodzicielstwo	1 Piknik Rodzinny 1 audycja radiowa 1 program TV 1 artykuł prasowy

2. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej.

Proces kwalifikacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej polega w pierwszej kolejności na ocenie spełniania ustawowych warunków określonych szczegółowo w art. 42 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co zostało potwierdzone w formie analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej sporządzanej przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Po uzyskaniu zaświadczenia lekarskiego o zdolności do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, uzyskaniu opinii o posiadanych predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz spełnieniu warunków wynikających z art. 42 ustawy, kandydaci kierowani są na szkolenie.

Liczba kandydatów ubiegających się o pełnienie funkcji rodziny zastępczej	70
Liczba kandydatów spełniających warunki wynikające z art. 42 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	36
Liczba kandydatów niespełniających warunków wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	30
Liczba kandydatów, którzy zrezygnowali z procedury kwalifikacyjnej	4
Liczba osób, którym wydano zaświadczenie kwalifikacyjne potwierdzające ukończenie szkolenia i spełnienie ustawowych warunków do bycia rodziną zastępczą.	8

3. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej są obowiązani posiadać świadectwo ukończenia szkolenia organizowanego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej lub prowadzonego przez ośrodek adopcyjny, zgodnie z programem szkolenia zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw rodziny.

Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe kierowani byli na szkolenie prowadzone przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom” w Siemianowicach Śląskich. Zgodnie z art. 44 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pracownicy merytoryczni Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach prowadzili szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej i nowo ustanowionych przez sąd rodzin zastępczych spokrewnionych.

Celem szkolenia było przygotowanie uczestników do pełnienia roli rodziny zastępczej, w tym do radzenia sobie z problemami dzieci i lepszego rozumienia ich potrzeb, a także dostarczenie rodzinom podstawowej wiedzy prawnej z zakresu pieczy zastępczej i prawa rodzinnego. Szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione oraz niezawodowe były realizowane w formie grupowej, w dwóch edycjach – wiosennej i jesiennej.

Organizator szkolenia	Kandydaci na rodziny zastępcze spokrewnione (liczba osób)	Kandydaci na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe (liczba osób)
Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej MOPS	10*	-
Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom”	-	9**

* Z wynikiem pozytywnym ukończyło szkolenie 10 osób.

** Z wynikiem pozytywnym ukończyło szkolenie 9 osób.

4. Zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka.

Stosownie do art. 42 ust. 1 pkt 5b) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzane osobom, których predyspozycje oraz motywacje do pełnienia tej funkcji zostały potwierdzone opinią psychologa. W 2021 r. psychologowie oraz pedagodzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wykonywali badania psychologiczne i pedagogiczne kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, na podstawie których sporządzano opinię psychologiczno – pedagogiczną.

W 2021 r. badania psychologiczne funkcjonujących rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych zastępczych były prowadzone przez psychologów zatrudnionych w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej na podstawie badań psychologicznych dla osób pełniących funkcję rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej wykonywanych raz na dwa lata, sporządzana była opinia określająca predyspozycje i motywacje rodziców zastępczych do dalszego pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej.

Liczba kandydatów, którym wykonano badania psychologiczno – pedagogiczne	70
Liczba wydanych opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej – dotyczy kandydatów	53*
Liczba wydanych opinii dotyczących predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej	54
Liczba osób, którym wykonano badania predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej	75**

*W I kwartale 2021 roku zostały wydane 4 opinie psychologiczno-pedagogiczne, dotyczące 5 kandydatów, które sporządzone zostały na podstawie badań przeprowadzonych pod koniec 2020 roku.

**W 2021 roku wydane zostały 4 opinie (dotyczące 5 osób), sporządzone na podstawie badań psychologicznych przeprowadzonych w 2020 roku.

5. Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

W 2021 r. miasto Katowice nie prowadziło placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, w związku z powyższym nie realizowano zadań określonych w tym punkcie.

6. Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby.

Pracownicy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili badanie potrzeb szkoleniowych funkcjonujących rodzin zastępczych, na podstawie którego wybrano tematy szkoleń do realizacji w 2021 r.

W październiku 2021 r. przeprowadzono grupowe szkolenie dla rodzin zastępczych pt. „Przemoc domowa: Zapobiegać – Pomagać – Karać”, które odbyło się w formie stacjonarnej. Szkolenie było prowadzone przez Podkomisarz Adriannę Mazur z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Katowicach, przy udziale psychologa Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej i miało formę wykładową z możliwością bieżącego zadawania pytań prowadzącym. Głównym celem szkolenia było wzbogacenie wiedzy na temat przemocy domowej, nakazu lub zakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego najbliższego otoczenia. Szczególną uwagę skupiono na problemie porwań wśród dzieci oraz na czynnikach, chroniących dziecko przed nadużyciami. Zaprezentowano film psychoedukacyjny „#nieBajka o porwaniu”. W szkoleniu wzięło udział 5 osób, w tym 3 osoby z rodzin spokrewnionych, 1 osoba z rodziny niezawodowej, 1 osoba z rodziny zawodowej.

7. Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych.

W 2021 r. w związku z obostrzeniami i koniecznością przestrzegania reżimu sanitarnego, zawodowe rodziny zastępcze nie korzystały z usług rodzin pomocowych. W miarę możliwości rodziny odpoczywały wspólnie z umieszczonymi w tych rodzinach dziećmi.

Osoby i rodziny, które postanowieniem sądu rodzinnego zostały ustanowione rodziną zastępczą, objęte były wsparciem i pomocą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał **24** koordynatorów, którzy współpracowali z **306** rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, niezawodowymi i zawodowymi.

Do najważniejszych zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należało w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowanie, we współpracy z asystentem rodziny i odpowiednio rodziną zastępczą planu pomocy dziecku;
- 3) pomoc rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 4) zapewnienie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Jedną z form wspierania rodzin zastępczych w ich codziennym funkcjonowaniu są grupy wsparcia. Adresatami grupy wsparcia organizowanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach są rodziny zastępcze spokrewnione. Rodzice zastępczy w 2021 r. wyrażali potrzebę uzyskiwania wsparcia psychologicznego i edukacji psychologicznej związanej ze specyfiką wychowywania dzieci w rodzinie zastępczej.

W 2021 r. spotkania wspierające dla rodzin zastępczych spokrewnionych dawały możliwość dalszego rozwoju nabytych kompetencji oraz dzielenia się swoim doświadczeniem związanym z rodzicielstwem zastępczym.

Podejmowano zagadnienia wynikające z bieżących doświadczeń uczestników i pojawiających się trudności wychowawczych. Rodzinom dostarczano treści służące wzmocnieniu ich kwalifikacji, rozwojowi osobistemu oraz poszukiwaniu zasobów i strategii zaradczych. Spotkania były prowadzone przez psychologów Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Z uwagi na stan epidemii spotkania grupy wsparcia odbywały się nieregularnie. O terminach spotkań rodziny zastępcze były informowane na bieżąco przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Grupa wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Rodziny i Zastępczego Rodzicielstwa „Nowy Dom” z Siemianowic Śląskich liczyła 17 osób, spotkania odbywały się raz w miesiącu. Każde spotkanie trwało 3 godziny. Głównym celem spotkań grupy wsparcia było uzyskiwanie i dzielenie się wsparciem w pełnieniu funkcji rodzica zastępczego, doskonalenie umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z emocjami w sytuacjach napięcia, inicjowania i wzmacniania pozytywnych zmian w systemie rodzinnym, zapobieganie wyczerpaniu i wypaleniu oraz wypracowanie wspólnych rozwiązań problemów opiekuńczo-wychowawczych.

8. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy.

W 2021 r. 3 dzieci z rodzin zastępczych skorzystało z pomocy wolontariuszy w ramach programu „Słonecznik”. Do głównych zadań wolontariuszy należało przede wszystkim udzielanie korepetycji dzieciom i młodzieży.

9. Współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi.

Systematyczna współpraca ze szkołami, przedszkolami, ośrodkami pomocy społecznej i innymi placówkami ma na celu zgromadzenie informacji o sytuacji socjalno-bytowej, zdrowotnej, dydaktycznej dzieci, jak również sytuacji socjalno-bytowej rodziców naturalnych, władzy rodzicielskiej i alimentów, by na podstawie zgromadzonych dokumentów ocenić możliwość powrotu dzieci do rodziców naturalnych. Na podstawie zgromadzonych dokumentów są przygotowywane oceny rodziny zastępczej i oceny sytuacji dziecka, które są przekazywane do Sądu Rodzinnego.

10. Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin zastępczych i usamodzielnianych wychowanków z terenu Katowic realizowane było przez Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, zatrudniający wysoko wykwalifikowaną kadrę merytoryczną psychologów i pedagoga. W ramach poradnictwa diagnozowano problemy rodzin zastępczych, ich zasoby i bariery oraz udzielano specjalistycznego wsparcia, w tym pomocy psychologicznej i pedagogicznej.

Celem prowadzonego w 2021 r. poradnictwa specjalistycznego było wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu powierzonych im funkcji, wzmocnienie poczucia ich odpowiedzialności za wychowywanie dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej, adekwatne spostrzeganie swoich problemów oraz problemów dzieci, rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin zastępczych, podniesienie świadomości rodziny poprzez zwrócenie uwagi na indywidualne potrzeby jej członków. Rodzinom zastępczym udzielano również wsparcia w radzeniu sobie z pojawiającymi się kryzysami czy problemami. Poradnictwo dla młodzieży miało z kolei na celu wzrost umiejętności planowania swojej przyszłości oraz naukę budowania celów życiowych poprzez wykorzystywanie własnych zasobów.

W związku z koniecznością dostosowania się do wprowadzonych obostrzeń sanitarnych, organizacji nauki zdalnej dzieci, radzenia sobie z sytuacją kryzysową w okresie stanu epidemii oraz z powodu pojawiającego się u niektórych osób lęku o własne zdrowie, pracownicy udzielali porad rodzinom zastępczym i wychowankom zarówno w formie osobistego kontaktu, jak też porad telefonicznych oraz online.

Liczba udzielonych rodzinom zastępczym porad indywidualnych	329
w tym, w zawodowych rodzinach zastępczych	2

11. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.

Rodziny zastępcze, które zgłaszały potrzebę uzyskania pomocy prawnej mogły skorzystać z porad prawnych udzielanych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Katowicach. W 2021 r. pomoc prawna, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, została udzielona **85** rodzinom zastępczym.

12. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.

W okresie sprawozdawczym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach współpracował z Sądem Rejonowym V Wydziałem Rodzinnym i Nieletnich w Katowicach, informując o całokształcie sytuacji rodzinnej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz o sytuacji rodziny pochodzenia dziecka.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej przeprowadzali oceny sytuacji dziecka nie rzadziej niż co 3 miesiące w przypadku dziecka do lat trzech i nie rzadziej niż co 6 miesięcy w przypadku pozostałych dzieci. Po sporządzeniu oceny sytuacji dziecka formułowano na piśmie opinię dotyczącą zasadności dalszego jego pobytu w pieczy zastępczej, a następnie przekazywano ją do właściwego sądu.

Łączna liczba przeprowadzonych ocen zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej	574*
--	------

* W tym 85 ocen w rodzinach zastępczych zawodowych; wydano łącznie 6 ocen negatywnych.

13. Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę.

Kandydaci zgłaszający gotowość do pełnienia funkcji rodziny niezawodowej i zawodowej przechodzą proces kwalifikacyjny. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej wraz z psychologiem Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach na podstawie zebranych informacji i dokumentów sporządza diagnozę – ocenę sytuacji rodziny.

Elementem procesu opiniowania kandydatów na rodziny zastępcze jest przeprowadzenie badań pedagogiczno - psychologicznych określających predyspozycje i motywację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Badania pedagogiczno - psychologiczne wykonywane są przez psychologów i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Po uzyskaniu opinii o spełnianiu warunków wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, kandydaci kierowani są na szkolenie na podstawie programu zatwierdzonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Spokrewnione, niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze objęte są wsparciem ze strony koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, psychologów i pedagoga Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Rodzice dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, objęci są pomocą i wsparciem pracowników socjalnych Terenowych Punktów Pomocy Społecznej, asystentów rodziny Zespołu ds. Asysty Rodzinnej, poradnictwem specjalistycznym pracowników Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach.

14. Przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W 2021 r. koordynatorzy Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach przeprowadzili analizę sytuacji osobistej, rodzinnej, zdrowotnej, zawodowej i majątkowej **63 rodzin** (70 osób), deklarujących wolę ubiegania się o ustanowienie ich rodziną zastępczą.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzali opinie oraz gromadzili dokumentację w celu potwierdzenia spełniania warunków, wynikających z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Z przepisu wynika, że pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom przebywającym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, które:

- dają rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej,
- nie są i nie były pozbawione władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona,
- wypełniają obowiązek alimentacyjny,
- nie są ograniczone w zdolności do czynności prawnych,
- są zdolne do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, co zostało potwierdzone: zaświadczeniem lekarskim o stanie zdrowia, wystawionym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz opinią o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- zapewniają odpowiednie warunki bytowe i mieszkaniowe, umożliwiające dziecku zaspokojenie jego indywidualnych potrzeb, w tym rozwoju emocjonalnego, fizycznego i społecznego; właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań; wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Ponadto pełnienie funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej może być powierzone wyłącznie osobom, które nie były skazane prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo. W przypadku rodziny zastępczej niezawodowej co najmniej jedna osoba, tworząca tę rodzinę, musi wykazać stałe źródło dochodów.

Stosownie do art. 42 ust. 1 pkt 5b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, pełnienie funkcji rodziny zastępczej może być powierzone osobom, których predyspozycje oraz motywacje do pełnienia tej funkcji zostały potwierdzone opinią psychologa.

W 2021 roku psycholodzy i pedagog Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach wykonywali badania psychologiczne i pedagogiczne kandydatów na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe, a na ich podstawie sporządzano opinię psychologiczno-pedagogiczną.

Liczba wydanych opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	53*
Liczba kandydatów, którym wykonano badania psychologiczne – pedagogiczne	70

*W I kwartale 2021 roku zostały wydane 4 opinie psychologiczno-pedagogiczne, dotyczące 5 kandydatów, które sporządzone zostały na podstawie badań przeprowadzonych pod koniec 2020 roku.

15. Zapewnienie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

Rodzinom zastępczym oferowana była praca socjalna, specjalistyczne poradnictwo, w tym prawne, psychologiczne i pedagogiczne w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Dziale ds. Rodzin z Dziećmi, Centrum Poradnictwa Specjalistycznego, Metodyki i Strategii oraz w Terenowych Punktach Pomocy Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach. Rodziny informowane były o działających organizacjach i stowarzyszeniach pozarządowych. Wszystkie zawodowe rodziny zastępcze objęte są opieką oddzielnie wyznaczonego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

16. Zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

Koordynatorzy mają możliwość stałego podnoszenia swoich kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach, zespołach konsultacyjnych, superwizjach organizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach oraz proponowanych przez podmioty zewnętrzne. Udział w szkoleniach podniósł kompetencje pracowników oraz pozwolił na wymianę doświadczeń zawodowych.

17. Przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa staroście i radzie powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy.

18. Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających.

Do Ośrodka Adopcyjnego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Katowicach zgłoszono 25 dzieci z niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, z czego żadne dziecko nie zostało zakwalifikowane do adopcji z uwagi na długotrwały pobyt w rodzinie zastępczej, pokrewieństwo dzieci z rodziną zastępczą oraz wiek dziecka. Z zawodowych rodzin zastępczych zgłoszono do w/w Ośrodka 10 dzieci i wszystkie uzyskały kwalifikację do adopcji.

19. Organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

W przypadku pobytu w zawodowej rodzinie zastępczej jednocześnie więcej niż 3 dzieci, na podstawie art. 57 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina ma prawo do pomocy w prowadzeniu gospodarstwa domowego i przy opiece nad dziećmi.

W 2021 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach zatrudniał na podstawie umów zleceń 12 osób do pomocy zawodowym rodzinom zastępczym. Osoby te za wykonane usługi otrzymywały wynagrodzenie w kwocie 18,30 zł brutto za każdą godzinę, a ich zadaniem było nie tylko krótkotrwałe sprawowanie opieki nad dziećmi (np. w czasie, gdy zawodowa rodzina zastępcza jest z dzieckiem na rehabilitacji lub u lekarza), ale także wyjście z dzieckiem na plac zabaw, wykonanie prania, sprzątanie mieszkania, drobne zakupy, prace pomocnicze. Na wynagrodzenia dla osób pomagających zawodowym rodzinom zastępczym w 2021 r. przeznaczono **248 902,55 zł**.

II. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania rodziców, piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej - rodzina zastępcza:

- 1) **spokrewniona** - utworzona przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim będących wstępnymi (dziadkami, pradiadkami) lub rodzeństwem dziecka,
- 2) **niezawodowa** - utworzona przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim niebędących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- 3) **zawodowa** - opiekuje się dziećmi niewymagającymi specjalistycznych oddziaływań wychowawczych (w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie licznego rodzeństwa, liczba dzieci w rodzinie zastępczej może się zwiększyć):
 - a) **pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** - umieszcza się tu nie więcej niż 3 dzieci na pobyt okresowy do czasu unormowania sytuacji życiowej dziecka, nie dłużej niż na 4 miesiące. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pobyt dziecka może być przedłużony, jednak nie więcej niż o kolejne 4 miesiące lub do zakończenia sprawy o powrót dziecka do domu, o umieszczenie w rodzinie adopcyjnej lub w innych formach pieczy zastępczej,
 - b) **specjalistyczna** – w tej rodzinie umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi, wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji. W tej rodzinie może wychowywać się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci.

Liczba dzieci i liczba rodzin zastępczych na terenie miasta Katowice w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
Liczba rodzin zastępczych	ogółem narastająco 340*	ogółem narastająco 311*	ogółem narastająco 306***
w tym:			
1. spokrewnione	216	193	195

2. niezawodowe, zawodowe	124	118**	113
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	476	435	429
w tym:			
1. spokrewnione	276	249	249
2. niezawodowe, zawodowe	200	186	180

*Jedna rodzina zastępcza pełniła równocześnie funkcję rodziny niezawodowej i spokrewnionej.

**Jedna rodzina zastępcza niezawodowa przekształciła się w rodzinę zastępczą zawodową.

*** Dwie rodziny zastępcze pełnią równocześnie funkcję rodziny niezawodowej i spokrewnionej.

2. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonujące na terenie miasta Katowice.

Na terenie miasta Katowice w 2021 r. funkcjonowały następujące placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- Placówki opiekuńczo-wychowawcze prowadzone przez miasto Katowice:
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 1,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 2,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 3,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 4,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 5,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 6,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 7,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 8,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 9,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 10,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 11,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza DOM 12,
- Placówki opiekuńczo-wychowawcze dotowane przez miasto Katowice, prowadzone przez Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi Prowincja Katowicka:
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 1,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 2,
 - Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 3.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej. Przygotowują dzieci do samodzielnego życia w społeczeństwie oraz prowadzą pracę z rodziną naturalną dziecka w celu umożliwienia powrotu dziecka do domu rodzinnego.

Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2019-2021.

	2019	2020	2021
Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie Katowic	238	221	245
Dzieci pochodzące z terenu Katowic, umieszczone w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych miast	15	14	9
Razem:	253	235	254

2. Koszt realizacji zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2021 r.

Rodzaj wydatku	Roczny koszt (zł)
Świadczenia pieniężne dla rodzin zastępczych	4 216 929,28

Świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek	819 450,23
Koszty wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, rodzin pomocowych oraz osób do pomocy w gospodarstwie domowym (ze składkami pracodawcy)	829 714,67
Koszty szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz prowadzenie grupy wsparcia dla funkcjonujących rodzin zastępczych	25 320,00 – 19 640,00 zł koszt szkoleń – 5 680,00 zł koszt grupy wsparcia
Koszty funkcjonowania i obsługi Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach	1 712 119,71
Całkowity koszt:	7 603 533,89

3. Podsumowanie.

W latach 2019-2021 zaobserwowano sukcesywny spadek liczby rodzin zastępczych, co związane jest bezpośrednio z brakiem kandydatów na rodziny zastępcze a także faktem, iż osoby zainteresowane pełnieniem tej funkcji, nie zawsze spełniają ustawowe wymagania dla kandydatów. Nieznaczny wzrost liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, spowodowany jest m.in. krótkoterminowymi pobytami dzieci w placówce, związanymi z sytuacją w kraju spowodowaną COVID-19 i problemami opiekuńczymi rodziców.

Z uwagi na stan epidemii, szereg zaplanowanych działań, w tym na rzecz promowania rodzicielstwa zastępczego nie mogło zostać zrealizowanych. Nadal będą podejmowane działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego nakierowane na pozyskiwanie kolejnych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, aby minimalizować zjawisko umieszczania dzieci poniżej 10 roku życia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Planuje się kontynuować dotychczasowe działania w zakresie wsparcia rodzin zastępczych w prawidłowym funkcjonowaniu, poprzez zapewnienie dostępu do usług koordynatora pieczy zastępczej, specjalistów i rodzin pomocowych, organizowanie grup wsparcia oraz szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze.